

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.28 (3388) ●

● ЧАЦВЕР, 31 ЛІПЕНЯ, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Круглы стол... з песнямі
У расійскім Кургане гаварылі пра агульнае гераічнае мінулае народаў Расіі ды Беларусі **Стар. 2**

І дома, і ў гасцях
Нататкі пра тое, як беларусы з эстонскага горада Нарва гасцявалі на Бацькаўшчыне **Стар. 3**

Вянкі на Днястры
Старажытнае славянскае свята ў Малдове ўпершыню адзначалі супольна беларуская, руская і ўкраінская абшчыны **Стар. 4**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Прамяні аднаго сонца

Артысты гурта “Лянок” пабывалі на XIX Міжнародным фэсце нацыянальных культур у Бердску і Новасібірску

Летам многія чакаюць адпачынку на моры, падарожжаў за мяжу, а ёсць і тэа, для каго гэта паратворчых сустрэч з аднадумцамі, землякамі. Менавіта такую сустрэчу і чакалі ўдзельнікі народнага ансамбля беларускай песні “Лянок” з Цюмені — яшчэ з вясны. Калі “засвяціў” наперадзе XIX Міжнародны фестываль нацыянальных культур у Новасібірску, адчулі прыліў сіл, пачалі штотдзённыя рэпетыцыі: шліфавалі песні, танцавальныя элементы. Узровень фэсту высокі! Давялося карэктаваць сямейныя планы, браць адгулы на працы — каб абавязкова ўсім складала трапіць на свята.

І вось выехалі да сяброў-беларусаў у Новасібірск 26 чэрвеня цягніком Брэст—Новасібірск. Прыемны сюрпрыз: вагоны і экіпаж праваднікоў — беларускія. Абяляная правадніца прапаноўвала купіць беларускія шакаладкі, ваду, печыва, чай. Добры знак у дарогу. Чаюванне з гасцінцамі з Бацькаўшчыны ўсіх узбадзёрыла. Не абышлося і без песень беларускіх у купэ цягніка. І ўжо на наступны дзень цюменьскую дэлегацыю сустрэла на пероне дырэктар Новасібірскага цэнтра беларускай культуры Ніна Васільеўна Кабанав. За доўгія гады сяброўства, супрацоўніцтва яна стала для нас родным чалавекам. Была адначасова гасціннай гаспадыняй і экскурсаводам, суправаджала ў Бердск (каля 40 кіламетраў), па дарозе расказвала і пра беларускія навіны рэгіёна, і пра сам трохдзённы фэст. Размясцілі

СЯРГЕЙ ЯФІМЧЫК

Годна глядзеліся артысты народнага ансамбля беларускай песні “Лянок” на святочным шэсці ў Новасібірску

яго ўдзельнікаў на беразе мора — Новасібірскага вадасховішча, у гатэльным комплексе “Крышталі”. І адразу пасля абеду ў нас — першы канцэрт у дзіцячым аздараўленчым лагера імя А. Кашаваго. Дзеці цёпла віталі артыстаў ля ўваходу ў канцэртны корпус, прасіліся сфатаграфаватца разам на памяць, проста памацаць прыгожыя строі, распыталі, хто мы і адкуль. Канцэрт атрымаўся цёплым і сардэчным.

А вечарам было святочнае адкрыццё фэсту — для гасцей. Мы, дарэчы, рыхтавалі і свае нумары, ды тут нам казалі: вы нашы дарагія госці, сёння мы вам робім свята. А прыемна ж пабыць проста глядачамі! Святочны феерверк, шэсце вакол вогнішча, карагод нацыянальных гуртоў, выдатны канцэрт, гарачы і смачны плоў на ўлонні прыроды — шмат цікавага было на “Вячэры дружбы” на базе “Блакітнае возера”.

Уранні ўсе калектывы сабраліся на рэпетыцыю на плошчы Горкага ў Бердску. І аказалася, што мы — прамяні аднаго вялікага сонца, сімвала фэсту. Шліфуючы такі вобраз, арганізатары ўлічылі колеравую гаму строяў розных гуртоў. І вось урачыстае адкрыццё свята. Мы гэтакімі раўчукамі збягаліся, збіраліся каля цэнтральнага сонца — вялікага шара з усмешкай і вочкамі. → **Стар. 2**

ВЕСТКІ

Герой з Вялікіх Аўцюкоў

Святлана Вячорка

Пра подзвіг 22-гадовага Якава Маскаленкі, які вызначыўся пры вызваленні Пінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, стала вядома толькі цяпер

Пінскія даследчыкі знайшлі ўзнагародны дакумент на радавога 61-й арміі Якава Раманавіча Маскаленку, калі працаваў у Цэнтральным архіве Мінабароны Расіі. Гэта апісанне подзвіга ўраджэнца вёскі Вялікіх Аўцюкі Калінкавіцкага раёна Гомельшчыны. Радавы Маскаленка пад час двухдзённых баёў за вызваленне Пінска знішчыў самаходку, танк і да 30 варажых салдат, быў прадстаўлены за подзвіг да звання Героя Савецкага Саюза. Пра тое паведамілі ў Пінскім гарвыканкаме.

Падраздзяленне рачнога дэсанту высаджалася на бераг Піны 12 ліпеня 1944 года, заняло пазіцыю ў адным з будынкаў у цэнтры горада. Двое сутак 15 байцоў адбівалі атакі праціўніка. У адзін з крытычных момантаў радавы Маскаленка з трыма гранатамі падпоўз да варажэй самаходкі і падарваў яе. Дэсантнікі змаглі ўмацаваць абарону, папоўніць боезапас. Абаронцаў дома прадставілі да ўзнагарод, а званне Героя атрымаў толькі хлопец з Вялікіх Аўцюкоў.

“Знаходка дакумента вельмі каштоўная, бо імя Якава Маскаленкі па гэты час у Пінску ніяк не было ўшанавана, — адзначыў супрацоўнік Пінскага гарвыканкама Юрый Бушык. — Няма яго і ў спісе тых, хто пагеройску праявіў сябе пры вызваленні горада: іх імёны ёсць на мемарыяльнай дошцы Герояў Савецкага Саюза ў гарадскім парку. Цяпер гістарычная справядлівасць будзе адноўлена”.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Віншаванні ад сяброў

У Цюмені ўшанавалі ветэранаў вайны, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Беларусі

Не ўсе ведаюць, што ў знакамітых сібірскіх палках было шмат і беларусаў — сыноў тых нашых суродзічаў, што ў розныя часы перасяліліся ў Сібір. І ў векапомных баях за вызваленне Беларусі ўдзельнічалі сібіракі: як на франтах, так і ў партызанскіх атрадах. У шэрагах вызваліцеляў было нямала цюменьцаў.

Пра тое згадвалі на ўрачыстасці ў гонар 70-й гадавіны Вызвалення

Беларусі ў Цюменскай акадэміі мастацтваў, культуры і сацыяльных тэхналогій. Віншаванні ў адрас беларусаў, словы падзякі ветэранам выказаў рэктар акадэміі Ігар Шышкін, які з’яўляецца першым намеснікам старшыні савета Цюменскай абласной грамадскай арганізацыі “Саюз—інтэграцыя брацкіх народаў” і старшыней Кардынацыйнай рады нацыянальна-грамадскіх аб’яднанняў і нацыянальна-культурных аўтаномій вобласці. Выступілі таксама першы намеснік старшыні Цюменскай абласной Думы Андрэй Арцюхоў і

старшыня суполкі “Нацыянальна-культурнае таварыства “Аўтаномія Беларусь”, памочнік ганаровага консула Рэспублікі Беларусь у Цюмені Сяргей Яфімчык.

Ветэранам вайны, якія ўдзельнічалі ў баях за вызваленне Беларусі, былі ўручаны памятныя падарункі і медалі “70 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. Потым быў святочны канцэрт з удзелам вядомых у рэгіёне беларускіх гуртоў “Лянок”, “Спадчына”, “Палессе”. Артысты песнямі ды танцамі віншавалі глядачоў з галоўным святам бе-

Медаль былому беларускаму партызану ўручае Сяргей Яфімчык

ларускай дзяржаўнасці. Нашых суродзічаў і ветэранаў павіншавалі таксама прадстаўнікі іншых нацыянальных аб’яднанняў. Так што

ўрачыстасць у Акадэміі мастацтваў засведчыла: у Беларусі шмат добрых сяброў у сібірскім рэгіёне.

Вера Піскун

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Круглы стол... з песнямі

У расійскім Кургане гаварылі пра агульнае герцаіснае мінулае народаў Расіі ды Беларусі

Круглы стол, які прайшоў 2 ліпеня ў Курганскім абласным Савеце ветэранаў, быў незвычайным. Сам вялікі стол беларусы ўпрыгожылі доўгім вышытым ручніком і сцяжкамі: расійскім, беларускім і абласным. Сярод удзельнікаў размовы былі людзі ў прыгожых нацыянальных строях. Гаворка перамяжоўвалася песнямі на рускай і беларускай мовах. Чаму так? Бо нагодай для размовы стала знамянальная падзея — 70-годдзе вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. І круглы стол, пад час якога ветэранаў Кургана ўзнагароджвалі юбілейным медалём, меў назву: “Аперацыя “Баграціён”: погляд з XXI стагоддзя”.

Адкрываючы сустрэчу, старшыня Савета ветэранаў Вігаль Міхайлаў

нагадаў, што ў ходзе Вялікай Айчыннай вайны былі буйнамаштабныя наступальныя аперацыі. Яны ўрэшце і прывялі да перамогі. Адна з тых аперацый вядома як “Аперацыя Баграціён”. Дзякуючы шырокаму наступленню былі вызвалены тэрыторыя Беларусі, усходняя Польшчы і частка Прыбалтыкі, амаль цалкам разгромлена германская група армій “Цэнтр”.

Старшыня праўлення Курганскай суполкі беларусаў “Бацькаўшчына” Людміла Урванцава гаварыла пра гісторыю новага часу, пра сяброўства двух народаў як у мінулым, так і ў сучаснасці. Яна паведаміла, што 150 зауральскіх ветэранаў будуць узнагароджаны юбілейнымі медалямі ў гонар 70-годдзя вызвалення Беларусі. Ад імя кіраўніцтва Беларусі яна ўручыла два першыя медалі: былому ваенфельчару Якаву Амброху і былой партызанцы Соф’і Кісель. Рас-

Актывістаў беларускай суполкі “Бацькаўшчына” добра ведаюць у Кургане

чулены Якаў Мейеравіч падзяліўся ўспамінамі пра тых баі, у якіх яму давялося непасрэдна ўдзельнічаць. Дарэчы, сёлета ветэран атрымаў медаль і ў гонар 70-годдзя зняцця блокады Ленінграда.

Так, размова за круглым сталом была і пра мінулае, і пра сучаснасць. Казалі пра тое, што расійска-беларускую дружбу трэба мацаваць справамі, учынкамі, а супрацоўніцтва ў розных сферах — развіваць.

Не абышлі маўчаннем трагічныя падзеі, братазбойчыя канфлікты ва Украіне. Як аказалася, многія з удзельнікаў сустрэчы маюць родзічаў, сваякоў, сяброў ці моцныя сувязі ў тым рэгіёне. Напрыклад, супрацоўнік Упраўлення па сацыяльнай палітыцы ўрада Курганскай вобласці Барыс Дзейкун нарадзіўся ў Запорожжы, а ў ветэрана Генадзя Пікунова жонка — украінка. Таму іх выступленні былі прасякнуты болей за жыхароў

Украіны, якія па віне недальнабачных палітыкаў пакутуюць ад вайны.

Народны калектыў ансамбль беларускай песні “Журавачка” ўдзельнічаў у працы круглага стала па-свойму: кожнаму ўзнагароджанаму і ўсім, хто меў слова, артысты дарылі музычны нумар. А на завяршэнне сустрэчы гучала прыгожая песня “Добрым людзям — добра і святла”.

Таццяна Макавеева, журналістка, г. Курган

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Прамяні аднаго сонца

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Потым той шар пад апладывсмен-ты жыхары і госці Бердска адпусцілі ў неба. Залпы феерверка завяршылі цырымонію адкрыцця. Прадстаўнікі гарадскіх улад віталі ўдзельнікаў, жыхароў і гасцей. Казалі: менавіта праз творчасць, праз культуру збліжаюцца, дасягаюць паразумення розныя народы. І ў тых словах ёсць глыбокі сэнс, бо прадстаўнікі звыш 50 нацыянальнасцяў удзельнічалі ў фэсце. У прыватнасці, былі госці з Кубы, Эквадора, Індыі, Беніна, Кітая, розных краін СНД і рэспублік Расіі. А як цікава было з імі фатаграфаванне!

Пасля на плошчы пачаўся вялікі, амаль да ночы, гала-канцэрт. Гарачыня градусаў 35, а глядачоў — шмат, нават дробны дожджык, які прынес прахалоду, не напалохаў ні глядачоў, ні артыстаў. Запомніцца нам і вечаровае купанне ў хвалях мясцовага прэснага мора. Гаспадары, дарэчы, і басейн прапаноўвалі, ды ён жа і ў Цюмені ёсць. О, як здорава занурнуць у ласку мора пасля спекі!..

Найцікавейшым у Новасібірск: там — Дзень горада, і заключны канцэрт фэсту таксама быў у плыні свята. “Лянок” удзельнічаў у вялікім святочным шэсці на плошчы Леніна, а затым каля Тэатра оперы і балета. Уявіце сабе: шматтысячны флэш-

моб, а многанацыянальная каляровая калона яркай паласой упрыгожвае вуліцу па ўсёй даўжыні. З вышыні — незабыўнае відовішча, і на вялікіх экранах транслявалі ўсё, што адбывалася на сцэне і па-за ёй.

Закончыўся канцэрт, фэст. Шмат эмоцый, уражанняў мы павезлі з сабою ў Цюмень. Можна, дзеля таго і варта быць “на хвалі” беларускіх спраў, аддаваць вольны час грамадскай дзейнасці? Падобныя фэсты, паездкі даюць пазітыўныя эмоцыі, дзякуючы ім пашыраецца кола сяброў, ідзе абмен досведам працы. Дарэчы, паездка адбылася дзякуючы цюменскаму

На ацыянальна-культурнаму таварыству “Аўтаномія Беларусь”, якім кіруе Сяргей Яфімчык, пры падтрымцы героя Расіі, дэпутата Цюменскай абласной думы Уладзіміра Шарпатава. Як вядома, фінансы ў такіх праектах — рэч важная, а ў нас дабрадзеі знайшліся.

Шлем нашу вялікую ўдзячнасць тым, хто ладзіў фэст: супрацоўнікам Мінкультуры Новасібірскай вобласці, дэпартаменту культуры Новасібірска і Бердска. Дзякуем таксама начальніку аддзела культуры гарадміністрацыі Бердска Марыне Рэхцінай, нашай зямлячцы-беларусцы Ніне Кабанавай і куратару Алене Палкінай, якая тры дні была з намі.

Надзея Падкарытава, г. Цюмень

ПОМНІМ!

Вайной абпаленае дзяцінства Беларускай дэлегацыя ўдзельнічала ў святкаванні 70-годдзя вызвалення Рэспублікі Карэлія ад фашыстаў

Мікалай Дзенісевіч і яго сястра Галіна — былыя вязні канцлагера

28-29 чэрвеня Карэлія шырока адзначала 70-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Споўнілася і 25 гадоў Саюзу былых вязняў фінскіх канцлагераў: іх стваралі акупанты на захопленых тэрыторыях Карэліі. Хацелі вынішчыць славянскае насельніцтва на тэрыторыі будучай Вялікай Фінляндыі. Сёлета на святы была запрошаная і беларуская дэлегацыя — з ліку былых малалетніх вязняў, якія прайшлі праз тых лагеры. Дадам, што пры Беларускай асацыяцыі былых непаўналетніх вязняў фашызму ў нас дзейнічае спецыяльны Савет.

Але як аказаліся беларусы ў перадаванай Карэліі? Былі масавыя перасяленні ў 1940-41 гадах сялянскіх сем’яў з БССР у Карэла-Фінскую ССР: для ўмацавання сельскай гаспадаркі. З 12 тысяч заплавананых да перасялення сем’яў да пачатку вайны паспела перасяліцца 5250. Прычым тых перасяленцаў чакаў трагічны лёс. Мужчын амаль усіх забралі ў войска. Засталіся жанчыны, дзеці, прычым у незнаёмых месцах, дзе была чужая мова...

Што рабіць, куды хавацца ад ворага, куды бегчы? У паніцы людзі, пакідаўшы ўсю сваю прывезеную з Бацькаўшчыны маёмасць, у тым ліку і жывёлу, кінуліся ў напрамку да рэчкі Свір. Рухаліся рознымі шляхамі, і не ведалі, што ўцёкі марныя: многія сустрэліся потым ужо за калочным дротам канцлагераў. Гінулі тысячамі! З суайчыннікаў, што вярнуліся потым у Беларусь жывымі, мы адшукалі толькі 78 чалавек. Адна сям’я знайшлася ў Петразаводску, а які лёс напаткаў астатніх перасяленцаў-беларусаў 1940-41 гадоў — невядома.

Дэлегацыю з Беларусі цёпла сустракалі нашы сябры па былым няшчасці. Паклапаціліся пра жыллё, харчаванне і транспарт. Мы мелі магчымасць паўдзельнічаць ва ўсіх святочных мерапрыемствах. Нас прыемна ўразіла стаўленне ўлад рэспублікі да былых ахвяраў фашызму. Наша дэлегацыя разам з прадстаўнікамі іншых былых рэспублік Саюза, гарадоў і раёнаў была запрошаная на чаюванне з Главой Рэспублікі Карэліі Аляксандрам Худзілайненам. Звяртаючыся да нас,

ён выказаў задавальненне з нагоды свайго візіту ў Беларусь і што пастыхова развіваюцца эканамічныя і культурныя сувязі паміж Карэліяй і нашай дзяржавай. Павіншаваў нас з 70-годдзем вызвалення Беларусі. Цёплае стаўленне да беларусаў тлумачыцца і тым, што з 120 дзясяпар, якія жывуць сёння ў Карэліі, беларусы займаюць па колькасці трэцяе месца — пасля рускіх і карэлаў.

Перад пачаткам святочнага канцэрта абвясцілі аб прысваенні звання Ганаровага грамадзяніна горада Петразаводска старшыні аб’яднання карэльскіх вязняў фашысцкіх канцлагераў былой малалетняй вязніцы Клаўдзіі Аляксандраўне Нюпеевай.

На канферэнцыі, прысвечанай 70-годдзю вызвалення Петразаводска і Карэліі ад акупантаў, была прынятая рэзалюцыя аб прызнанні створаных фінамі канцлагераў генальніцтвам насельніцтва. Прызнана таксама права былых вязняў тых канцлагераў патрабаваць ад фінскага ўрада кампенсацыйных выплат за нанесеную ім маральную і матэрыяльную шкоду.

Цёплай была наша сустрэча з Аляксандрай Іванаўнай Таргонскай, якая з’яўляецца членам праўлення беларускай суполкі ў Петразаводску. На памяць мы атрымалі сувеніры ад Гавы Рэспублікі Карэліі, сяброў Саюза былых вязняў фінскіх канцлагераў. Намеснік міністра па справах моладзі, фізкультуры і спорту Юўген Шорахаў падарыў даведнікі па Карэліі, дыскі з запісамі сваіх песень, прычым ён піша музыку і сам тых песні выконвае.

Мікалай Дзенісевіч, кандыдат медыцынскіх навук, старшыня Савета былых малалетніх вязняў фінскіх канцлагераў, якія жывуць у Беларусі

На такім фэсце ў кожнага — адметны каларыт

МОМАНТ ШЧЫРАСЦІ

І дома, і ў гасцях

Сорак гадоў жыву я ў невялікім эстонскім горадзе Нарва, і заўсёды з думкамі пра родную Беларусь. Таму і ў рабоце беларускай суполкі актыўна ўдзельнічаю, і любую магчымасць скарыстоўваю, каб пабываць дома, на Гомельшчыне, абняць сваю матулю, пайсці на магілу бацькі. Пашанцавала, што і муж Віктар, папличнік па беларускай суполцы, таксама з родных мне месцаў, таму ў нас не бывае пытанняў: куды едем у чарговы адпачынак. Апошняя наша паездка адбылася ў канцы чэрвеня. Пра тое і раскажу.

Спачатку заехалі ў прыгажун Віцебск: ён рыхтаваўся прыняць чарговы фестываль “Славянскі базар”. Цёплай, сардэчнай была наша сустрэча з маёй цёткай, Людмілай Спірыдонаўна Сіпаравай — яна ўдава вядомага прафесара, хірурга Іосіфа Сіпаравы, які доўгі час загадваў кафедрай у Віцебскім медінстытуце. Дарэчы, дзядзьку Іосіфу, стрыечнаму брату маёй мамы, сёлета споўнілася 90 гадоў: светлая яму памяць. Пагулялі мы па горадзе, палюбаваліся летнім амфітэатрам, дзе штогод праходзіць “Славянскі базар”: на яго абавязкова яшчэ патрапім у бліжэйшыя гады. Ва ўсялякім разе, планы такія ёсць.

Наступны прыпынак быў у прыгарадзе Мінска: запрасілі ў госці нас ветлівыя гаспадары — Франчэска і Уладзімір Ліпскія, лідары гурта “Радзімічы”. У інтэрнэце знайшла пра іх: “Радзімічы” — гэта група артыстаў-аднадумцаў, якіх аб’ядноўвае адна ідэя: несці людзям культуру і мастацтва ў вышэйшым значэнні гэтых словаў”. Артысты прадстаўляюць нацыянальную культуру ў краіне і за мяжой, па запрашэнні нарвскага беларускага таварыства “Сябры” гурт двойчы з аншлагам выступіў у Эстоніі. Выдатны сад у гаспадара, градкі з ягадамі ў гаспадыні. І новыя песні ды запісы “Радзімічаў”, і сардэчны прыём Франчэскі ды Уладзіміра надоўга нам запомніцца.

А ў Мінску ў нас была сустрэча з сям’ёй Ермалаевых, дзеўсіха аб’ядноўвае вялікая любоў да класічнай музыкі. Упершыню мы пазнаёміліся з гэтымі добрымі людзьмі ў Нарве ў 2008-м, калі юная Юлія Ермалаева паспяхова выступіла на міжнародным конкурсе імя Шапэна. Пра тое быў тэкст “Брава, Юлія!” і ў “Толасе Радзімы” (№7, 2008 год). Прыязджалі Ермалаевы ў Нарву і яшчэ — на конкурсы, для ўдзелу ў канцэртах, якія ладзіць “Сябры” для нарвічан. І ў Мінску Ермалаевы не раз дапамагалі нарвічанам, калі суайчыннікі наведвалі сталіцу. Так што і такое сяброўства для нас — каштоўнае.

Беларусы Нарвы Людміла Аннус (справа) і Віктар Байкачоў з Людмілай Дзёмінай у Бабруйску

Далей паехалі ў Светлагорск: да мамы і родных мужа. Цёпла, светла на душы, калі ты побач з такімі сваякамі. Настрой быў прыўзняты і таму, што свята — 70-годдзе Вызвалення Беларусі — мы адзначалі на Радзіме. Боль вайны блізка падступаў да сэрца, калі наведалі брацкую магілу на месцы знішчанай фашыстамі вёскі Ола, што не адраділася. На мемарыяльнай пліце там надпіс: “Тут, у вёсцы Ола, 14 студзеня 1944 года нямецка-фашысцкімі захопнікамі расстраляны і спалены 1758 чалавек, з іх 950 дзяцей”. Пра трагедыю пісаў журналіст Уладзімір Сцепапенюк ў газеце “Советская Белоруссия” за 29 красавіка. Побач з брацкай магілай узводзіцца новы мемарыял.

Добра, што Беларусь памятае і сваіх герояў, і пра ахвяры жудаснай вайны. У прыватнасці, пра тое сведчыць такі факт: і маёй маме, Ганне Аляксандраўне Вайткевіч (у дзявоцтве Машканавай) напярэдадні свята ваенком Светлагорска ўручыў медаль “70 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. Што ж, і яна той вайны ахвяра: яе вывезлі ў Нямеччыну ўвосень 43-га. Родам мама з Віцебшчыны,

з вёскі Машканы Сенненскага раёна, яе, 19-гадовую, арыштавалі за сувязь з партызанамі. Расказвала: прама ў полі, дзе з мамай Пелагеяй капала бульбу. Трымалі ў Аршанскай турме, вывезлі ў Нямеччыну: на адным з берлінскіх заводаў рабіла электралямпачкі. У канцы красавіка 45-га дзкуючы афіцэру-земляку змагла вярнуцца дадому. І наступіла ў Віцебскі ветінстытут, пасля заканчэння якога ў 1950-м паехала працаваць у мястэчка Радунь — там і сустрэла Анатоля Вайткевіча. Пажаніліся ў той жа год увосень, я нарадзілася ў 1951-м, пазней на свет з’явілася і сястра Ларыса. У Светлагорск мама паехала за татам-будаўніком, працавала доўгі час загадчыцай мяса-малочнай лабараторыі. Здароўя табе, мая родная мамачка!

А 4 ліпеня былі ў Бабруйску, на фэсце “Вянок дружбы”, пра які ўжо была публікацыя ў “Толасе Радзімы”. Як вядома, сабраліся там артысты з 18 краін, Расію прадстаўляў гурт “Купалінка” з Тальяці. Яго, як і беларускую суполку “Нёман”, узначальвае Людміла Дзёміна. Пазнаёміліся мы ў лістападзе 2005-м у Мінску, на курсах павышэння кваліфікацыі кіраўнікоў

Помнік на месцы вёскі Ола

СПАДЧЫНА

Шляхі-дарогі Янкі Купалы

Алесь Мурочак

Тым, хто ўлетку наведвае беларускую сталіцу, будзе цікава паглядзець экспазіцыю ў Літаратурным музеі Песняра

Хоць новая экспазіцыя ў Купалаўскім музеі адкрылася ўвесну, і мы пра тое згадвалі, але варта бліжэй да яе прыгледзецца цяпер, у разгар турыстычнага сезона.

Галоўная ідэя экспазіцыі пад назвай “Шляхі” — гэта паступовае набліжэнне ўсіх, хто пераступае парог музея, да Купалавай Беларусі. А бачыў яе Пясняру будучыні багатай і годнай, пяшчотнай і непаўторнай — такім і стварыў родны вобраз у творах. Каштоўную спадчыну для нашчадкаў пакінуў, і час не мае над ёю ўлады. Творы Купалы былі адначасова і споведдзю, і дзённікамі роздумаў, пачуццяў класіка, і крыкам душы, па якіх можна цяпер узнаўляць і жыццёва-творчы шлях паэта, і шлях краіны.

Праз прызму творчасці Янкі Купалы мы разглядаем супольнае жыццё, бачым чалавека, асобу ў драматычных абставінах 30—40-х гадоў, у час Вялікай Айчыннай вайны. У музеі нават створана асобная прастора, насычаная аўтэнтчнымі музейнымі прадметамі — фрагментамі інтэр’ера гасцініцы “Масква”, дзе і абарвалася 28 чэрвеня 1942 года, трагічна і пры нявысветленых абставінах, жыццё паэта. Адноўленыя па фотаздымках, успамінах сваякоў і сяброў сям’і інтэр’еры гасцёўні, рабочага кабінета паэта. Асобная старонка экспазіцыі — ушанаванне памяці Янкі Купалы ў нашай краіне і ў замежжы.

Як вядома, Музей Янкі Купалы пачаў стварацца ў пасляваенны час. У экспазіцыі “Шляхі” расказваецца, як пачыналася справа. А трывалым падмуракам музея стала праца Уладзіслава Францаўны Луцэвіч — першай дырэктаркі, жонкі Песняра, якую называлі з цеплынёй і павагай: Купаліха. Звярніце ўвагу, як гарманічна суіснуюць у прасторы экспазіцыі прадметы мінулага, мемарыяльныя рэчы і сучасныя мультымедыійныя тэхналогіі.

Людміла Аннус, член праўлення Нарвскага беларускага таварыства “Сябры”

ТУРЫСТЫЧНЫ СЕЗОН

У фальварак? Калі ласка!

Іван Іванаў

Камфортна адпачываць у Беларусі можна і ў сельскай мясцовасці

Куды паехаць? Дзе спыніцца? Турыстам варта мець на ўвазе: у краіне бурна развіваецца аграэкалогія. І актыўны аб’яднанні “Адпачынак у вёсцы” сумесна з гаспадарамі аграсядзібаў ды Міністэрствам спорту і турызму ладзілі ў мінулыя гады Дзень адчыненых дзвярэй. Гаспадары звычайна прэзентуюць свае магчымасці, прымаюць патэнцыйных турыстаў. І ўсё тут залежыць ад гаспадара сядзібы, яго фантазіі. А спісы сядзібаў, што

ўдзельнічаюць у акцыі, загадыя можна паглядзець на сайце аб’яднання “Адпачынак у вёсцы”.

А сёлета быў ужо нават цэлы Тызень адкрытых дзвярэй для тых, хто аддае перавагу адпачынку менавіта ў глыбінцы. Штогод выбіраецца пэўны раён і сядзіба, там збіраецца шмат гасцей, каб адкрыць “гарачы сезон”. Сустрэкаюцца і тыя, хто працуе ў сельскім турызме, эксперты, турысты, прадстаўнікі масцовых органаў улады. На гэты раз гасцей сустрэаў фальварак “У Рыся” — аграсядзіба ў Свіслацкім раёне Гродзеншчыны, у вёсцы Карэвічы, што за дзесяць кіламетраў ад Ваўкавыска. Адкрылі яе ў 2010-м

амаль на беразі рэчкі Рось гаспадары Рышард і Яніна. Яны паказалі гасцям сядзібу, правялі майстар-класы па ганчарстве, ткацтве ды саломаліценні. Захапіў усіх працэс выпечкі беларускай “банкухі” — беларускі аналаг літоўскага торта “шакоціс”. Далей была дэгустацыя гэтага ды іншых мясцовых прысмакаў на экзальцаўцы, працавалі выстава-продаж сувенірнай прадукцыі, выстава дзіцячых творчых работ.

Цікава прайшло таксама адкрыццё пляцоўкі для рэабілітацыі людзей з інваліднасцю. На круглым сталі і прэс-канферэнцыі гаварылі аб праблемах, расказвалі пра каштоўны досвед развіцця

Гаспадары аграсядзібы гасцям заўсёды рады

аграэкалогіі ў Беларусі. Потым доўжыліся майстар-класы, гасцей знаёмілі з элементамі мясцовага вясельнага абраду: бо, аказваецца, у сядзібе часта спраўляюць і

вяселлі. Парадавалі ўсіх музыкай ды песнямі творчых гурты Свіслацкага раёна “Крынічанька”, “Сузор’е”, “Пушчанскія напевы”, “Вянок”, “Мілавіца”.

РАЗАМ

Вянкі на Днястры

Старажытнае славянскае свята ў Малдове ўпершыню адзначалі супольна беларуская, руская і ўкраінская абшчыны

Славянскае Купалле ў Малдове ладзілася каля Днястра крэатыўна, з элементамі тэатральнасці

Пра тое, што мы з адной славянскай сям'і, сведчыць і агульнае спрадвечнае свята Івана Купала, ці Купалле. Вось і вырашылі актывісты суполак адзначыць яго сёлага разам — у горадзе Вадул луй Водэ на Днястры. Да святкавання далучыліся прадстаўнікі дыпмсіі Беларусі ды Расіі, уладаў Малдовы, гарадской мэрыі ды шматлікія госці.

Спачатку тым, хто сабраўся ў прыгожым месцы на беразе рэчкі, арганізатары расказалі пра само Купалле і яго традыцыі, купальскія абрады і варожбы. Потым урачыста выходзілі да грамады і купальскія персанажы. Ладзіліся розныя конкурсы, камандныя купальскія гульні. Дзяўчаты, жанчыны звівалі

вянкі ды варажылі па іх, пускаючы ў воды Днястра, палала Купальскае вогнішча, праз якое, як трохі апала, смялейшыя пары скакалі, узяўшыся за рукі. Потым і акулаліся ў рэчку, што сімвалізавала магічнае ачышчэнне душы і цела агнём і вадой.

З вялікім задавальненнем, дружна і весела прадстаўнікі трох славянскіх абшчын Малдовы, госці свята — а ўсяго сабралася больш за 130 чалавек — удзельнічалі ў конкур-

сах “Пацалунак Купалы”, “Бог Сонца”, “Дрэва жаданняў”, “Хлопцы-волаты” ды ў купальскай віктарыне. Было і такое: дзяўчаты вадзілі карагоды, кідалі хустку хлопцам. Спрытнейшы, хто зловіць, меў права пацалаваць дзяўчыну. Ці яшчэ конкурс: дзяўчаты завязвалі хлопцам вочы, і тыя павінны былі намаляваць Сонца. Хто лепш справіўся, таму і прыз. Яшчэ мужчыны перацягвалі канат, прычым па славянскай традыцыі самыя

моцныя з іх і запальвалі вогнішча ды выбіралі сабе лепшых дзяўчат. Былі карагоды з бубнам, танцы пад скалкай, вясёлыя гульні ад Вадзеніка.

Плылі па Днястры Купальскія вянкі, і адчувалася: перад тварам Сонца, Вечнасці, старажытнага Купалля ўсе мы сёстры і браты. А значыць, і жыць нам трэба заўсёды ў згодзе ды ладзе.

Юры Станкевіч,
г. Кішынёў

ТРАДЫЦЫ

Сабрала свята людзей багата

Беларускае Купалле суайчыннікі з Латвіі святкавалі на беразе Дзвіны-Даўгавы

Збірацца да купы — гэта значыць: усім разам. Ёсць і слова беларускае — капа — з таго ж шэрагу, раней копамі не толькі сена, але і грошы лічылі. Некаторыя з фалькларыстаў, дарэчы, чуюць не толькі “купанне”, але і гэтае “купнае збіранне разам” у назве шматсэнсавага язычніцкага свята ўсёй грамады — Купалля. А “сабрацца разам нам даўно, даўно пара” — ёсць у рэпертуары беларусаў замежжа песня з такімі адметнымі словамі. Вось і актывісты Саюза беларусаў Латвіі вырашылі зладзіць супольнае свята — сумесна з Беларускім таварыствам “Прамень” з Рыгі, Ліепайскай беларускай абшчынай “Мара”, Екабілскім беларускім таварыствам “Спатканне”. Весела і цікава прайшло Купалле на беразе Даўгавы ў зоне адпачынку “Луцаўсала”. Рэчка гэтая, як вядома, цячэ і праз Беларусь, дзе мае назву Дзвіна, а пачынаецца ў Расіі. У святочнай плыні хораша гукалі галасы артыстаў з ан-

самбля беларускай народнай песні “Надзея” (г. Рыга), ансамбля беларускай народнай песні “Паўлінка” (г. Ліепая), ансамбля беларускай народнай песні “Завіруха” (г. Екабілс), сямейнага народнага ансамбля “Берэндзейка”. Гарманічна далучыліся да свята Рьжскі латышскі народны ансамбль “Сілавотс” ды ансамбль рускай песні “Гармоніка”.

Пачыналася свята з прыгожых словаў: “Добры вечар, Купальскае свята! Ты сабрала народу багата. Ад шчодрэе нівы, ад роднай зямліцы/Хочам у пояс усім пакланіцца. /Са святам Купальскім сардэчна вітаем, /Частуем вас, родныя, караваем!” Так віталі сяброў вядучыя Людміла Сінкевіч і Зоя Кальвіш. Добрыя словы казалі, віншавалі ўсіх са святам старшыня Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова, старшыня Беларускага таварыства “Прамень” Алёна Лазарава, старшыня Ліепайскай беларускай абшчыны “Мара” Любоў Дурнева, старшыня Екабілскага беларускага таварыства “Спатканне” Валянціна Дарашчонак, кіраўнікі гуртоў, што сабраліся пры рэчцы. Вядучыя ж

нагадалі, што Купалле — гэта вяршыня лета, пара найвялікшага росквіту прыроды. І ў свята глыбокія язычніцкія карані — яшчэ з тае пары, калі чалавек імкнуўся жыць у гармоніі з прыродай. Яго святкуюць у час летняга сонцапавароту, гэта свята розных стыхій: Сонца-агню, паветра, зямлі з буйствам яе раслін, вады. Купалле святкуюць дзе-нідзе па новым стылі: у ноч з 6 на 7 ліпеня. Хоць, калі глядзець “у корань”, то свята мае большы сэнс у пару самага высокага Сонца. Дарэчы, і цяпер у некаторых мясцовасцях менавіта “па Сонцы” і святкуюць Купалле: у ноч з 22 на 23 чэрвеня, або з 24 на 25 — калі Сонца “слабее”, і яму патрэбна падтрымка ад людзей.

Менавіта ў чароўную, непаўторную Пару Высокага Сонца і травы набываюць гаючыя ўласцівасці. Гэта час буяннага жыццёвай сілы і святла, калі прырода, здаецца, кліча нас з ёю паяднацца. Вось і пры Дзвіне-Даўгаве дзея была таямнічай, з элементамі добрага чараўніцтва. З’явіліся там Вядзьмарка, Лесавік, прыгожыя Русалкі, а таксама Аграфена-купальніца, і яшчэ Кікімора балотная, і Скамарохи... Ды

Сяброў і гасцей на беларускім Купаллі частавалі караваем

ўсё ж “правілі бал” галоўныя героі: Купалінка ды Іванка, якога часцей Купалішам завучы.

Звівалі вянкі дзяўчаты — як сімвалы Сонца, кругазвароту і бесперапыннасці жыцця, а таксама як абярэгі ад нячыстай сілы. Купальскіх гульніў было шмат. Танцавалі, спявалі вясёлыя песні ды частушкі. Весяліліся таксама “традыцыйна”: сцябаліся пякучкай-крапіваю, абліваліся Купальскаю вадою, праз вогнішча скакалі ды ў рэчцы купаліся. Пад канец свята дзяўчаты пускалі вянкі па рацэ, а Купалінка з Іванкам знайшлі чароўную Папараць-кветку, якая расцвіла на адзін момант у Купальскую ноч. Бо дакрануцца да цуда ўсім так хочацца, а паэтычнае Купалле і нясе ў сабе спрадвечную мару кож-

ВЕСТКІ

Пакуль жыве вера

У Мінску пачаліся здымкі новага поўнаметражнага фільма кінастуды “Беларусьфільм”

Кінастужку “Салодкае развітанне Веры” здымае Аляксандра Бутар. Як паведаміў начальнік аддзела рэалізацыі і рэкламы Нацыянальнай кінастуды “Беларусьфільм” Міхась Кацюшэнка, гэта другая вялікая праца маладой рэжысёркі. Дэбютны яе фільм “Белыя росы. Вяртанне” глядачы пабачаць гэтай восенню.

Пра што новы фільм? Гэта псіхалагічная драма аб прыгожай жанчыне, якая старэе. Былая сцэардэса ўсё жыццё чакала сваё адзінае каханне — капітана авіялайнера, ды ён не кінуў дзеля яе сям’ю. Вера застаецца без працы, у яе няма родных, сяброў. Баючыся раптоўнай смерці, вырашае загадзя арганізаваць уласнае пахаванне. Запрашае аформіць дакументы агента з бюро рытуальных паслуг. Прыходзіць хлопец, паміж ім і жанчынай успыхвае каханне. Час, праведзены побач з гэтым чалавекам, становіцца для Веры самым салодкім у жыцці...

Здымкі карціны пройдучы ў Мінску, здача кінастужкі запланавана ў канцы года. Выконваць галоўную ролю запрошана актрыса Клайпедскага драмтэатра Нэле Савічэнка-Клімене. У вобразы будуць ужывацца народны артыст Літвы Юозас Будрайціс і актёр Купалаўскага тэатра Павел Харланчук. У фільме здымаюцца Сяргей Журавель, Ганна Палунава, Таццяна Баўкалава, Алёна Сідарава ды іншыя артысты. Сцэнар фільма напісалі Аляксандра Бутар і Юлія Гірэль. Дарэчы, прататыпам былой сцэардэсы Веры стала бабуля рэжысёркі. Прэм’ера новай карціны чакаецца ў наступным годзе.